

GENERAL THÖRNELL berättar för St.-T. om fem krigsår som överbefälhavare

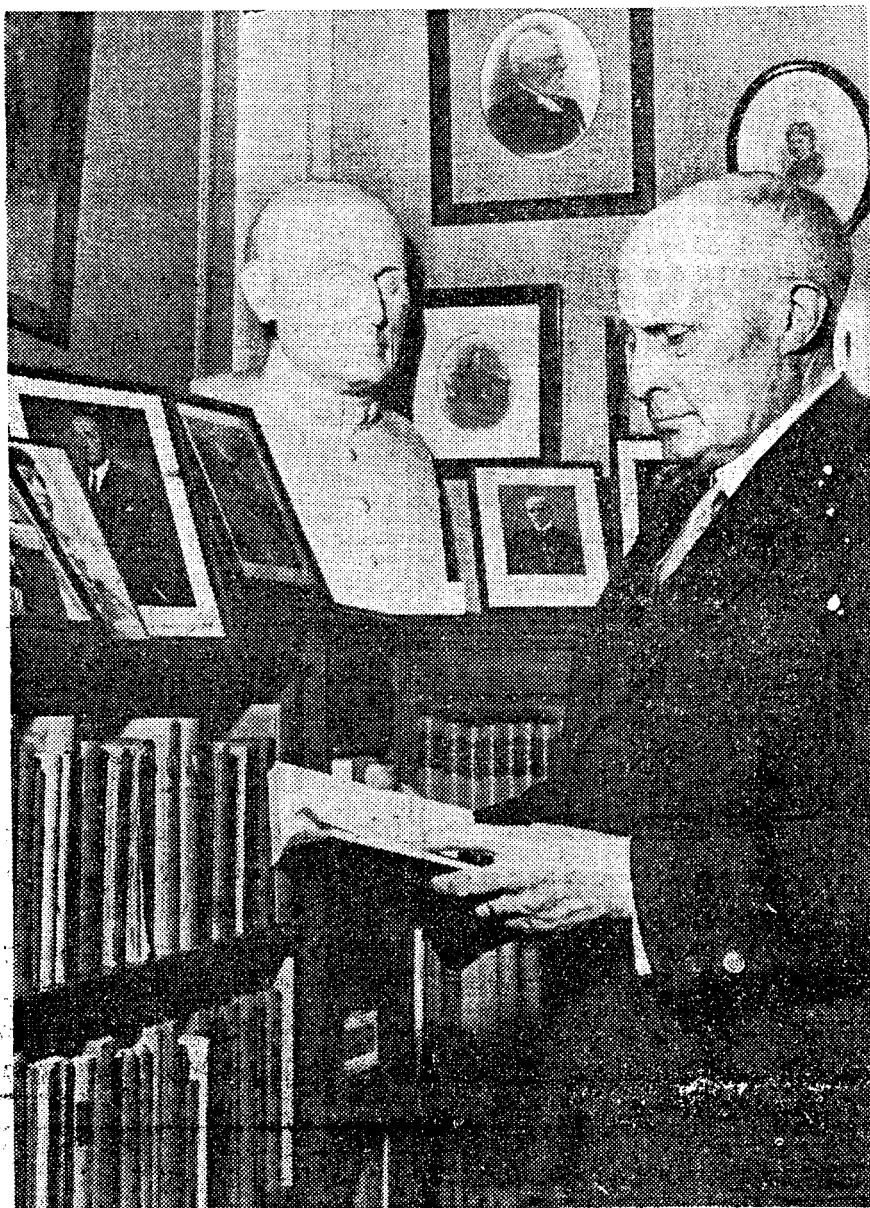
"Kapplöpning med tiden"

Om kriser och brister under de gångna krigsåren samt önskemål för vårt framtida försvar har Stockholms-Tidningen intervjuat den svenska krigsmaktens överbefälhavare 1939—1944, general Olof Thörnell, som i dagarna erhållit i uppdrag av regeringen att skriva den svenska upprustningens historia.

General Thörnell berättar om den spännande period, då arbetet på försvarets stärkande tedde sig som en kapplöpning med tiden och om hur han själv inrättat sin livsföring för att kunna bära den oerhörda arbetsbördan. Morgonmotionen har varit hälsoelixiret, språkstudier avkopplingen och samarbetet mellan försvarsgrenarna den största glädjekällan. På önskelistan sätter han främst jaktflyg, ett långsiktigt flottprogram, fastare disciplin, inhemskt motorbränsle och berggrottor för förråd, fabriker och fartyg.

General Thörnell, här fotograferad av St.-T. i sitt bibliotek, berättar i intervju

på sista sidan

General Thörnell: Vi behöver grottor i bergen

Sverige måste sätta in allt redan i krigets spelöppning

Mera jaktflyg, flottprogram på lång sikt, flera brigader, fastare disciplin och inhemskt motorbränsle.

Detta är vad general O. G. Thörnell i första hand tillönskar det svenska försvaret, då han nu utbyter den krävande posten som överbefälhavare mot den lugnare befattningen som chef för konungens stab. Han tar emot civil, då St.T:s medarbetare besöker honom för en intervju, men den militära spänsten och hållningen sitter alltså i, och blicken har ej förlorat sin skärpa. Under nära fem krigsår och fyra års avspärrning har general Thörnell lett den väldigaste upprustningen i Sveriges historia och varit regeringens främste militära rådgivare under de mest kritiska åren sedan 1809.

— Jag kan ännu inte nämna de data, då situationen var som mest spännande, men under de första åren frågade vi oss ofta: Skall vi hinna? Det gällde ju dels att fullfölja upprustningen så snabbt som möjligt och dels att hålla beredskapen hög. Dessa båda uppgifter konkurrerade i viss mån med varandra, och det var ofta vanskligheter att göra den rätta avvägningen. Vårst var det med bristen på jaktflyg, pansar och luftvärn. Ammunition var det också intet överflöd på, men där hade vi åtminstone något.

— Allt eftersom försvarets styrka växte, kunde man andas lugnare. En stor lättnad medförde också det nya smidiga mobiliseringssystemet. Tack vare upprustningen kan vi nu ta större risker. Vi vet, att vi snabbt kan få in folk, och kan därför vänta, tills inkallelsen ter sig absolut nödvändig. Vi vet också, att vi kan utrusta de inkallade snabbt och relativt säkert tack vare våra decentraliserade mobiliseringsförråd. Krisrevisionen har visserligen anmärkt på, att dessa blir så dyra att bevakas, men likafullt anser jag dem för en av de bästa saker, vi fått under beredskapstiden.

Numerär kan ej ersättas av materiel

— Vilka krigserfarenheter under dessa år har haft största betydelsen för svenska förhållanden?

— Ja, en del är ju blott alltför väl kända — flygvapnets och pansarvapnets betydelse, motmedlen mot dessa, luftlandsättning och landstigningsfarkoster etc. Vid sidan av dem finns det emellertid vissa erfarenheter, som ofta förbises. En sådan är numerärens betydelse. Fästningarnas och fältbefästningarnas motståndsförmåga har blivit relativt mindre genom flyg, pansar, pionjärer etc. Man kan alltså inte skydda sig genom att gräva ned sig. Inte heller kan man lita till en liten "maskinarmé", som man tänkte sig efter förra kriget. Maskinarmén behövs, men den får inte vara liten. Motoriseringen ökar visserligen försvarets möjligheter att utnyttja förbanden effektivt, men den ökar också fiendens möjligheter att snabbt koncentrera överlägsna anfallsstyrkor.

Numerär kan därför ej ersättas av materiel. Särskilt gäller detta en mindre stat, som kan tänkas bli utsatt för bliztanfall. En sådan stat måste i fred utbildas så stor kontingent som möjligt för att kunna sätta upp största möjliga styrka vid ett krigsutbrott. Det gäller för oss att kunna ställa upp allt vad vi har i början av ett krig, även om det sker på bekostnad av uthålligheten, ty vad har vi för nytta av denna, om försvaret bryter samman i själva spelöppningen? När en stabilisering nåtts utan att vitala områden gått förlorade, kan man bättre tillgodose verksamheten i hemorten, exempelvis krigsindustrin.

— En annan krigserfarenhet är betydelsen av en i fredstid fast rotad disciplin. Det kanske inte är populärt att tala om detta, men hur tror ni, att tyskarna skulle ha klarat de oändliga reträtterna i Ryssland utan sammanbrott, om de inte haft en djupt inpräntad disciplin? Även vi kan få ta till reträtten och då frestas disciplinen mycket hårdare, än när det går framåt.

— Skall jag omsätta dessa erfarenheter i önskemål beträffande Sveriges försvar i framtiden, så måste jag alltså kräva motstånd mot alla försök att undergräva disciplinen. Jag måste också önska uppsättandet av flera lätt- och tunga operativa enheter inom armén — om så är nödvändigt genom utsträckande av värnplikten till ytterligare någon årsklass. Ett absolut önskemål är fortsatt utbyggnad av flygvapnet, särskilt av jaktflyget. Flottan bör vidmakthållas vid åtminstone nuvarande styrka men med tidsemligare materiel, och detta bör säkerställas genom ett anslag på lång sikt till ersättningsbyggen. Flottans män bör få reda på, vad de har att röra sig med och slippa leva ur hand i mun. Civilförsvarets organisation skulle jag vilja ha löst snart enligt senaste förslag, som jag tror blir bra. Hemvärnet måste vi ha kvar men fortfarande helst som frivilligt.

— Om det blir prutningar på anslag och materiel efter kriget, bör prutningarna då gå ut över hemvärnet i stället för linjetrupporna?

— Linjetrupporna måste stå i första rummet, men inte alldeles obetingat. Hemvärnet får inte sättas på svältkost, och har man en karl, som är en bra områdesbefälhavare, så kan det vara bättre att han stannar där, än att han stoppas in i ledet som soldat. — De absoluta sanningarna är så fåtaliga. Man måste nästan alltid göra avvägningar inom försvaret. Osakunniga glömmer ofta detta — de skapar maximer och sanningar, som inte finns.

Men för att återgå till önskelistan: vi måste få bättre ordnat med drivmedel och andra krigsviktiga varor. Och de måste skyddas effektivt i bergskyddsrum. Helst borde vi naturligtvis ha ett inhemskt bränsle och berggrottor både för fabriker och mindre fartyg.

Glad åt kontakten armé—flotta—flyg

— Och för egen del? Blir det några memoarer?

— Inte än så länge. Jag har förresten en viss misstro mot memoarer. De blir i regel rena apologier. Arbete saknar jag inte, och närmast blir det frågan om en historik över den svenska upprustningen och de militära erfarenheterna under dessa beredskapsår.

— Vilket har varit det angenämaste minnet under denna tid?

— Det är den stigande förståelsen mellan arméns, flottans och flygets män. Genom växelutväxling har dessutom många officerare från olika försvarsgrenar fått en personlig kontakt, som bör vidmakthållas. Jag kan också personligen säga, att en av de saker, som glatt mig mest, är att den sjunde jaktflottiljen nu antligen tycks vara säkerställd.

Morgonmotionen har varit hälsoelixir

Om sina oangenäma minnen talar general Thörnell inte så gärna. Det kanske hänger ihop med, att han kunnat bevara sin andliga och kroppsliga spänst och balans trots krigsårens nästan övermänskliga arbetsbörda. Hans hälsoelixir har varit enkelt. Varje morgon sedan han gått upp

General Thörnell kan nu (ibland) få en stunds vila i sitt hem.

Klockan ½ 7 har han tagit sig en timmes rasik promenad till fots, till häst, på skidor eller på cykel, oberoende av vädret. Mat och dryck har han umgäts med måttligt men dock "levt som vanligt".

Har det blivit tid att koppla av tankarna på kvällen, så har han gärna odlat sin gamla kärlek till utländska språk. Hans latin har med åren blivit en smula mossigt, men engelska, tyska, franska och ryska behärskar han "rätt skapligt" och odlade dem gärna under utländska semesterresor i den gamla goda tiden.

Som idrottsentusiast har general Thörnell ej blivit känd, men han understryker kraftigt idrottens stora betydelse både direkt och indirekt. Han gör dock ett förbehåll: det får inte bli alltför mycket tävlande i utbildningen, ty då kanske de svagares intresse sacker efter. — Och vi vill ju inte ha en elit, utan en jämn hög standard. — Ännu varmare klappar general Thörnells hjärta för skyttet, som han studerat inte vara von oben. Härom året — berättas det — blev sålunda en funktionär vid Stora Skuggan något paff, då han under inskrivningen av en rad nykomlingar frågade en äldre